

ภาคผนวก

*Prince of Songkla University
Pattani Campus*

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจแบบสัมภาษณ์

Prince of Songkhla University
Pattani Campus



บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ✈ 08-8387-3296

ที่ มอ 751/ว690

วันที่ 9 มิถุนายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน

ด้วยนายอนนต์ ตูหาย นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนดีเด่น ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนวิถีอิสลาม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้าน บาละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลาเขต 2” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนดีเด่นด้าน คุณธรรมจริยธรรมตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนวิถีอิสลามของโรงเรียนบ้านบาละ ตลอดจน ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ ของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษาได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถใน เรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามวัตถุประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ เพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ได้แนบตัวอย่างแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเพื่อประกอบการพิจารณา มาด้วยแล้ว จำนวน 2 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ยูโซะ ตาเละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำเนาเดียวกันเรียน

1. ดร.อับดุลฮากีม เอ็งปียา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอเซ็ง
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร

ภาคผนวก ข
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง
ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษาและวิจัย
และอาจารย์ประจำสาขาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
2. อาจารย์ ดร.อับดุลฮากีม เอ็งปียา
ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรสาขาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย

Prince of Songkhla University
Pattani Campus



ที่ ศธ 0521.2.08/ว1292

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรู่สะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

4 สิงหาคม 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบาละ

ด้วยนายอนนต์ ตุหาย นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนดีเด่น ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนวิถีอิสลาม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้าน บาละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 2” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อับรอฮีม ณรงค์รักษาเขต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนดีเด่นด้าน คุณธรรมจริยธรรมตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนวิถีอิสลามของโรงเรียนบ้านบาละ ตลอดจน ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ ของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม

ในการนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้วิจัยขอดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตโดยการฝังตัวอยู่ในโรงเรียนของท่าน จนกว่าจะได้ข้อมูล ประกอบการทำวิจัยที่ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยให้เสร็จสมบูรณ์ อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารและจัดการการศึกษา โรงเรียนคุณธรรมในภายภาคหน้าต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ยูโซะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ
โทรศัพท์ 08 8387 3296
โทรสาร 0 7333 1305

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

Prince of Songkhla University
Pattani Campus



แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการของโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม
โรงเรียนวิถีอิสลาม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านบालะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชายะลาเขต 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายะลา เขต 2
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายะลา เขต 2
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมวิถีอิสลาม โรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายะลา เขต 2

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ
- ตอนที่ 3 กระบวนการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมวิถีอิสลาม โรงเรียนบ้านบาละ

จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้สละเวลาในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง เพื่อผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

อนนต์ ตุหาย

นักศึกษาปริญญาโท

สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ - นามสกุล.....
 ตำแหน่ง.....
 โรงเรียนตำบล

อำเภอ.....จังหวัด

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปีที่ให้สัมภาษณ์.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ น้อยกว่า 30 ปี 30 - 40 ปี 41 - 50 ปี
 50-60 ปี มากกว่า 60 ปี
3. ระดับการศึกษาของท่าน
 ต่ำกว่าปริญญาตรี
 ปริญญาตรี
 ปริญญาโท
 สูงกว่าปริญญาโท
 อื่นๆ (ระบุ).....
4. ประสบการณ์การทำงาน
 น้อยกว่า 5 ปี 5 - 10 ปี 11 - 15 ปี มากกว่า 15 ปี

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบालะ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแต่ละข้อคำถาม ที่ตรงกับความเป็นจริงกับการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม
 ในโรงเรียน โดยประกอบด้วยหัวข้อ ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านกลยุทธ์ของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม

2.1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ปรัชญา นโยบาย และทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียนที่มี
 จุดเน้นในการพัฒนาคุณธรรมนักเรียนตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม มีขั้นตอนอย่างไร

.....

2.1.2 โรงเรียนมีวิธีการดำเนินเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนคุณธรรมอย่างไร

2.1.3 โรงเรียนมีวิธีการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม ให้มีความสอดคล้องกับชุมชนอย่างไร

2.1.4 การวางแผนการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียนแกนนำ ผู้ปกครอง และชุมชนมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร

2.1.5 การจัดทำแผนโครงการ และปฏิทินการปฏิบัติงานของโครงการโรงเรียนคุณธรรมมีกิจกรรมอะไรบ้าง

2.1.6 การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายให้มีความเข้าใจหลักการและวิธีการดำเนินการตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม และเผยแพร่ผลการดำเนินงานอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องมีวิธีการอย่างไรบ้าง

2.1.7 การมอบหมายให้บุคลากรในโรงเรียนรับผิดชอบปฏิบัติงานตามแผนงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม มีการแบ่งงานอย่างไร

2.1.8 การกำหนดแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการขั้นตอนอย่างไร

2.1.9 การตรวจสอบ ประเมินผล และการเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร

2.1.10 การนำข้อมูลจากการตรวจสอบ และประเมินผลไปปรับปรุงการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมอย่างไร

.....

.....

.....

2.2 ด้านโครงสร้างองค์กรในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม

2.2.1 โรงเรียนมีกระบวนการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา หรือคณะกรรมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2.2 รูปแบบโครงสร้างการบริหารภายในโรงเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม มีรูปแบบอย่างไร

.....

.....

.....

2.2.3 โรงเรียนมีการแบ่งหน่วยงานย่อยเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2.4 โรงเรียนมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานย่อยต่างๆ อย่างชัดเจนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2.5 โรงเรียนมีการมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2.6 โรงเรียนมีการกำหนดระเบียบการปฏิบัติงานของบุคลากรให้สนับสนุนแนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2.7 รูปแบบการติดต่อสื่อสารและประสานงานในโรงเรียนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.3 ด้านระบบการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม

2.3.1 โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการทั่วไปของโครงการโรงเรียนคุณธรรม อย่างไร

.....
.....
.....

2.3.2 โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมในด้านการเรียนการสอน อย่างไร

.....
.....
.....

2.3.3 โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของโรงเรียนและชุมชน อย่างไร

.....
.....
.....

2.3.4 โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมเกี่ยวกับผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง อย่างไร

.....
.....
.....

2.4 ด้านบุคลากร

2.4.1 โรงเรียนมีวิธีการคัดเลือกครู บุคลากรที่มีคุณลักษณะในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม

.....
.....
.....

2.4.2 ท่านคิดว่าการจัดเตรียมบุคลากรใหม่ให้มีความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

2.4.3 ท่านคิดว่าระบบการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีคุณลักษณะที่ดีโครงการโรงเรียนคุณธรรมควรเป็น อย่างไร

.....
.....
.....

2.4.4 การมอบหมายงานให้บุคลากรโดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของบุคลากร ควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

2.4.5 การสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโรงเรียนควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

2.4.6 ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่บุคลากร เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานของตน มีวิธีการเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

2.5 ด้านรูปแบบการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม

2.5.1 โรงเรียนมีการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม อย่างไร

.....
.....
.....

2.5.2 ท่านมีความคาดหวังต่อการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างไร

.....
.....
.....

2.5.3 การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม

.....
.....
.....

2.5.4 อำนาจในการตัดสินใจในเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม

.....
.....
.....

2.5.5 รูปแบบการดำเนินงานส่วนใหญ่ในโรงเรียนของโครงการโรงเรียนคุณธรรม (ในรูปแบบกรรมการ ทีมงาน)

.....
.....
.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม
ให้สอดคล้องกับวิถีอิสลามอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prince of Songkla University
Patani Campus

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
(.....)
...../...../.....

-ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ-



แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการของโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม
โรงเรียนวิถีอิสลาม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านบาละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชายะลาเขต 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายะลา เขต 2
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายะลา เขต 2
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมวิถีอิสลาม โรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายะลา เขต 2

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ
- ตอนที่ 3 กระบวนการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมวิถีอิสลาม โรงเรียนบ้านบาละ

จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้สละเวลาในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง เพื่อผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

อนนต์ ตูหาย

นักศึกษาปริญญาโท

สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ - นามสกุล.....
 ตำแหน่ง.....
 โรงเรียนตำบล

อำเภอ.....จังหวัด

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปีที่ให้สัมภาษณ์.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ น้อยกว่า 10 ปี 10 - 15 ปี
3. ระดับการศึกษาของท่าน
 - ระดับประถมศึกษา
 - ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - อื่นๆ (ระบุ).....
4. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง
 - หัวหน้าชั้นเรียน
 - นักเรียนแกนนำโรงเรียนคุณธรรม
 - สภานักเรียน
 - อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแต่ละข้อคำถาม ที่ตรงกับความเป็นจริงกับการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม
 ในโรงเรียน โดยประกอบด้วยหัวข้อ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวทางในการพัฒนานักเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียน มีวิธีการหรือขั้นตอนอย่างไร

.....

2.2 การจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม

2.2.1 โรงเรียนจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรมให้นักเรียน อย่างไร

.....

.....

2.2.2 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนอย่างไร

.....

.....

2.1.3 การเข้าร่วมแข่งขันทางวิชาการ โรงเรียนมีการวางแผนอย่างไร

.....

.....

2.1.4 การประชาสัมพันธ์ มีการชี้แจงหรือไม่ อย่างไร หากมีการชี้แจงโรงเรียนมีการปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

1) ประชุมชี้แจงผู้ประกอบการให้มีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน

.....

.....

2) ประชุมผู้ประกอบการในวันสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่

.....

.....

3) ประกาศผลงานนักเรียนที่ไปแข่งขันและได้รับรางวัล

.....

.....

4) ประชุมชี้แจงครู ผู้ปกครอง และนักเรียนก่อนการนำโรงเรียนเข้าประกวดโรงเรียนดีเด่นโครงการคุณธรรม

.....

.....

2.1.5 การจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม มีวิธีการจัดอย่างไร และมีกิจกรรมอะไรบ้าง

2.1.6 การนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม มีวิธีการอย่างไรบ้าง

1) การนิเทศติดตามจากหน่วยงานภายนอก

2) การนิเทศติดตามจากครูและผู้บริหารของโรงเรียน

2.1.7 บรรยากาศที่แสดงถึงการเป็นโรงเรียนคุณธรรม มีบรรยากาศอย่างไร

1) ความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ตลอดจนเพื่อนนักเรียน

2) การจัดป้ายโรงเรียนโครงการโรงเรียนคุณธรรม

3) สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

4) การจัดห้องเรียนคุณธรรม จริยธรรม

2.1.8 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นอย่างไร

1) การเยี่ยมบ้านนักเรียน

2) การให้ทุนอาหารกลางวันแก่นักเรียน

2.1.9 ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อผู้อำนวยการโรงเรียน มีความรู้สึกอย่างไร?

2.1.10 นโยบายการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน/วันสำคัญต่างๆ ของโรงเรียนมีอะไรบ้าง

2.1.11 สารการเรียนรู้วิชาต่างๆ ทุกสาระมีการบูรณาการการเรียนการสอนโครงการโรงเรียนคุณธรรมตามแนววิถีอิสลามอย่างไร

2.1.12 กิจกรรมส่งเสริมการเป็นโรงเรียนคุณธรรมมีอะไรบ้าง

2.1.13 พฤติกรรมของนักเรียนหลังจากที่โรงเรียนได้รับรางวัลดีเด่นโรงเรียนคุณธรรมเป็นอย่างไรบ้าง

2.2 ด้านอื่นๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 3 กระบวนการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านบालะ

3.1 โรงเรียนมีกระบวนการจัดกิจกรรมโครงการคุณธรรมให้นักเรียน อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 อื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 นักเรียนข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้สอดคล้องกับวิถีอิสลามอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

...../...../.....

-ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ-

ภาคผนวก จ
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

Prince of Songkla University
Pattani Campus

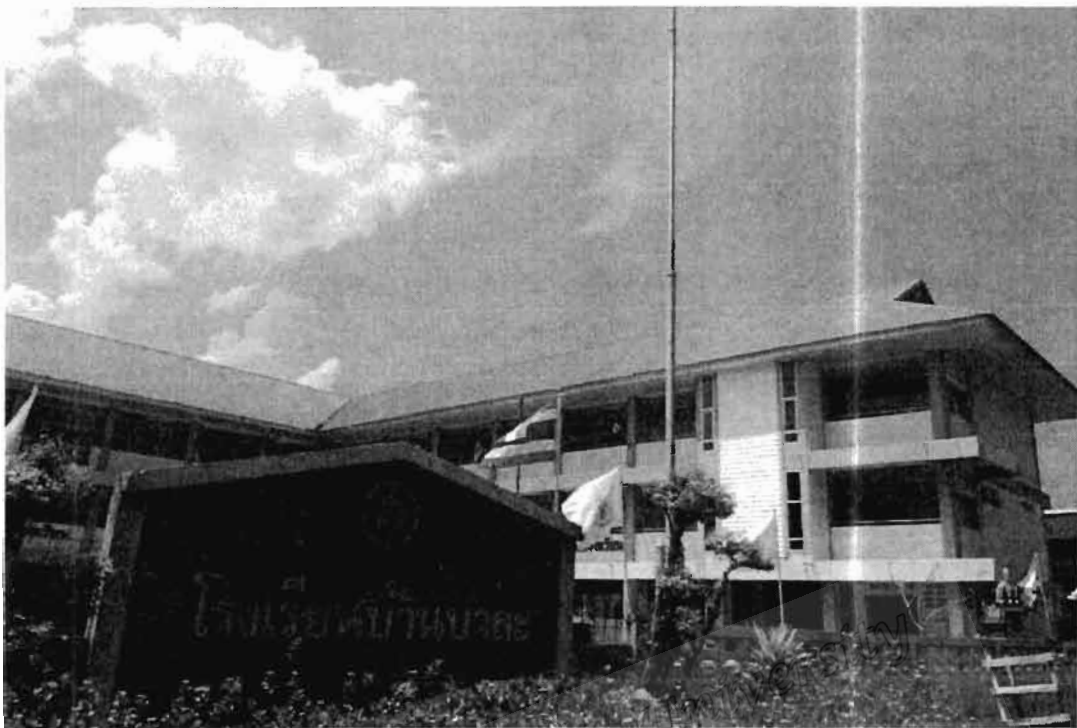
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์โรงเรียนบ้านบาละ

- | | |
|--------------------------------|---|
| 1. นายสุทิน พรหมเพ็ชร | ผู้อำนวยการโรงเรียน |
| 2. นายสง่า คงช่วย | หัวหน้าโครงการโรงเรียนคุณธรรม |
| 3. นายณฤพล โอชาอัมพวัน | หัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล |
| 4. นางปริดา มุณีแนม | หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ |
| 5. นางอรพิน สุวรรณมณี | หัวหน้าฝ่ายบริหารงบประมาณ |
| 6. นายสง่า คงช่วย | หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป |
| 7. นายจิรศักดิ์ ชุ่นสกุล | หัวหน้าฝ่ายบริหารงานเทคโนโลยี |
| 8. นางสาวจริญา สังข์เพ็ชร | หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา |
| 9. นายธีระพล พงษ์พิมาย | หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาไทย |
| 10. นางสาวปราณี พิศแลงาม | หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ |
| 11. นางสาวซาริยะ ดอนิ | หัวหน้ากลุ่มสาระคณิตศาสตร์ |
| 12. นางสาวกอมาริยะห์ หะ | หัวหน้ากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี |
| 13. นางอรพิน สุวรรณมณี | หัวหน้ากลุ่มสาระการงานอาชีพ |
| 14. นายธานีฟ มาลีลาเตะ | หัวหน้ากลุ่มสาระศิลปะ |
| 15. นางสาวลดาวัลย์ วัฒนนะนาวิน | หัวหน้ากลุ่มสาระสุขศึกษา |
| 16. นางสาวเพาซียะ อาแยกาจิ | ครูผู้สอนอิสลามศึกษา |
| 17. นางสาวบัณฑิตา บุญสนอง | สภานักเรียน |
| 18. เด็กหญิงภูมิรัตน์ จันทรแสง | สภานักเรียน |
| 19. เด็กชายณัฐกิจ อินทกาญจน์ | สภานักเรียน |
| 20. เด็กชายธีระศักดิ์ ชัยชนะ | นักเรียนแกนนำโรงเรียนคุณธรรม |
| 21. เด็กหญิงณัฐฎากร ทองดูลด้า | นักเรียนแกนนำโรงเรียนคุณธรรม |
| 22. เด็กหญิงจิรนนท์ ไชยศรีขวัญ | นักเรียนแกนนำโรงเรียนคุณธรรม |

ภาคผนวก ฉ
ภาพกิจกรรมโรงเรียนบ้านบะละ

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

ภาพกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ



ภาพที่ 1 และ 2 เป็นภาพป้ายโรงเรียน



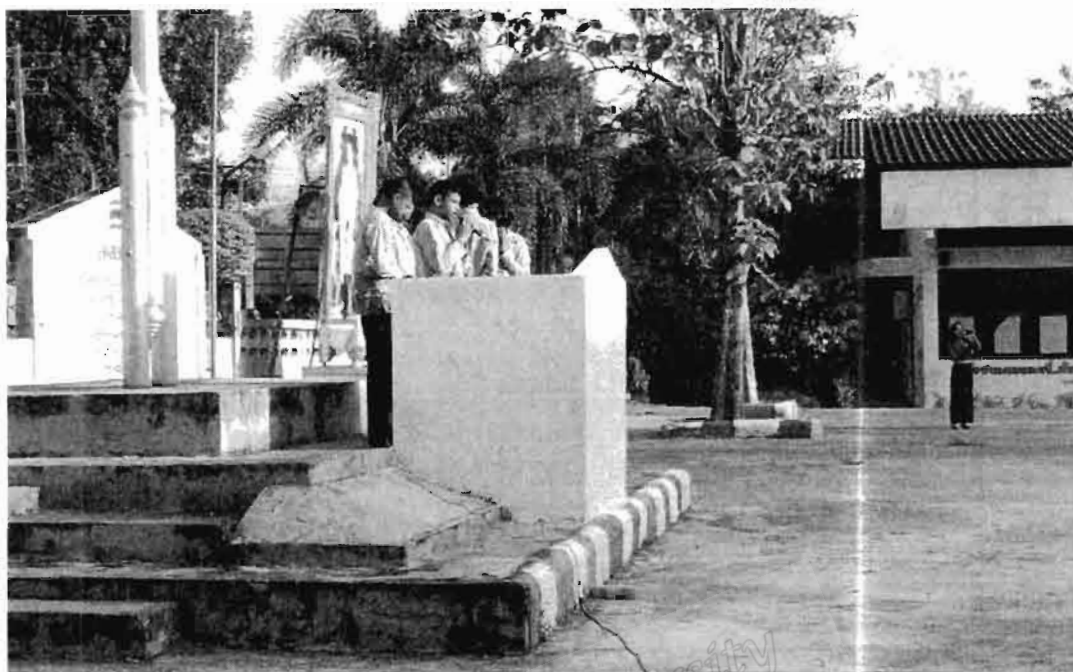
ภาพที่ 3 นักเรียนมาโรงเรียนตอนเช้าทักทายสวัสดิ์กับคุณครู



ภาพที่ 4 ทีมสภานักเรียน และนักเรียนแกนนำช่วยกันตรวจสอบกระเป๋าน้องๆ เพื่อตรวจจับ
สิ่งผิดระเบียบของโรงเรียน



ภาพที่ 5 และ 6 เป็นกิจกรรมการทำความสะอาดแต่ละจุด ตามพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย
ก่อนกิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน



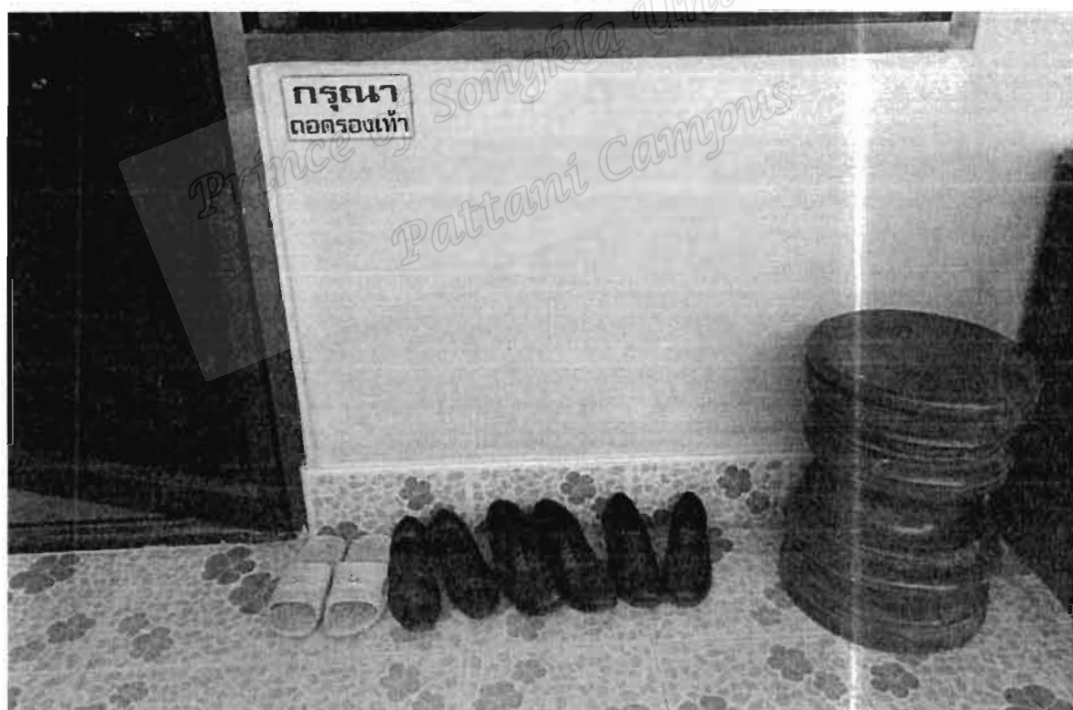
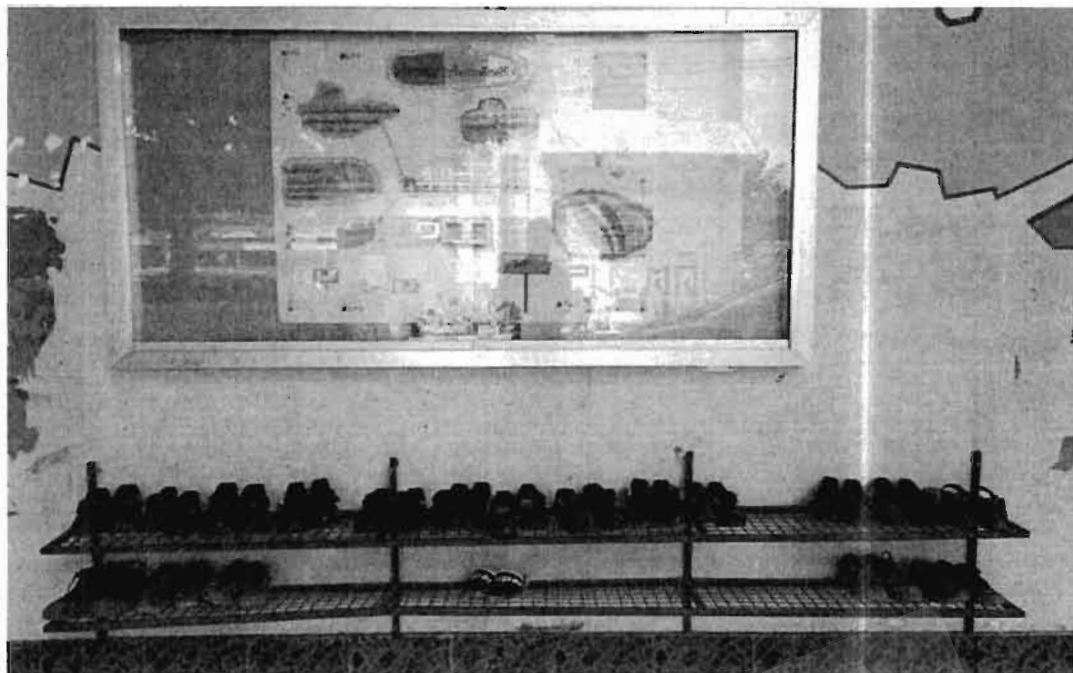
ภาพที่ 7 และ 8 กิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติ นำทีมโดยสภานักเรียนและนักเรียนแกนนำ
ในการนำน้องๆ จัดแถวและปฏิบัติกิจกรรมยามเช้าทุกวัน



ภาพที่ 9 และ 10 เป็นภาพหลังจากเสร็จกิจกรรมหน้าเสาธง โดยนักเรียนจะเดินเข้าห้องเรียนของตัวเองด้วยความเป็นระเบียบดังภาพ



ภาพที่ 11 และ 12 เป็นกิจกรรมที่ Morning Talk ซึ่งผู้อำนวยการและครูทุกคนจะต้องมาร่วมกัน พูดคุยแลกเปลี่ยน โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรมประมาณ 15 นาที ซึ่งทำ 3 วันต่อสัปดาห์



ภาพที่ 13 และ 14 ภาพการวางรองเท้าของนักเรียน และครู ที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมโครงการเรียนคุณธรรม ชื่อโครงการसनขนตัก ทำเหมือนกันทั้งโรงเรียน



ภาพที่ 15 และ 16 เป็นภาพกิจกรรมการประชุมปรึกษาหารือของแต่ละกลุ่มงานในเวลาเพียงประมาณ 15 นาที ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องต่างๆ ถึงความก้าวหน้าของโครงการคุณธรรมทุกวัน



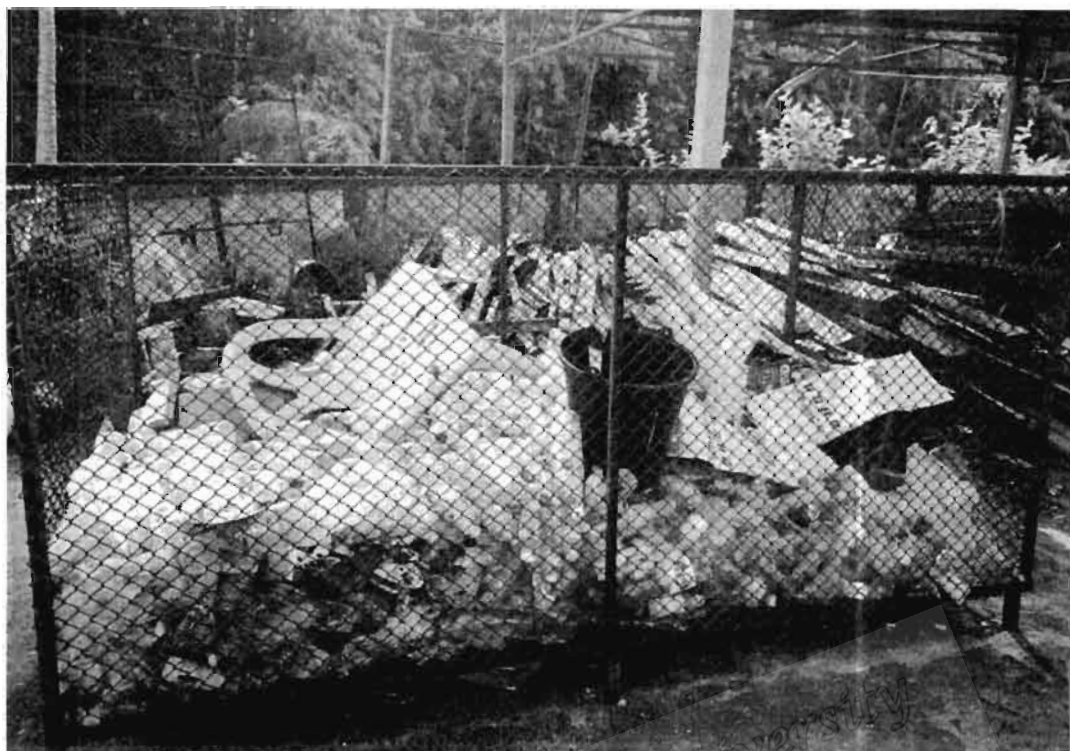
ภาพที่ 17 และ 18 เป็นภาพที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมร่วมที่ทุกคนจะต้องรำลึกอยู่เสมอ ในการทำโครงการคุณธรรมให้เกิดความยั่งยืน และยังเป็นบรรยากาศที่สื่อถึงการเรียนรู้ และน่าอยู่



ภาพที่ 19 และ 20 เป็นภาพบรรยากาศแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียนที่ให้นักเรียนเดินอย่างมีระเบียบตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมที่ได้กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนร่วมกัน



ภาพที่ 21 และ 22 เป็นภาพการสอนนักเรียนที่ครูผู้สอนบูรณาการสาระคุณธรรม จริยธรรม
กับสาระการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ



ภาพที่ 23 และ 24 แสดงให้เห็นถึงความสะอาดของโรงเรียนผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมโครงการ
โรงเรียนคุณธรรม ชื่อโครงการโรงเรียนสวยด้วยมือเรา



ภาพที่ 25 และ 26 ภาพบรรยากาศการสัมภาษณ์ ครูและนักเรียน



ภาพที่ 27 และ 28 ภาพบรรยากาศทั่วไปของโรงเรียน

ภาคผนวก ซ
นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript)

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

การบริหารจัดการโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามโครงการโรงเรียน
คุณธรรม โรงเรียนวิถีอิสลาม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านบาละ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 2

อนนต์ ตูหาย¹ อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต²

¹ นักศึกษาปริญญาโท (สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม)

² Ph.D. (หลักสูตรและการสอน), อาจารย์วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ 2) ศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 2 และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมวิถีอิสลาม โรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 2 โดยการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกต ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระจำนวน 8 คน ครูหัวหน้างานโรงเรียนคุณธรรมจำนวน 1 คน ครูสอนอิสลามศึกษาจำนวน 1 ราย และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านบาละ จำนวน 6 คน โดยผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านบาละ ใช้หลักการบริหารตามแนวคิด 7-5 ของแมคเคนซี 1) กลยุทธ์ขององค์กร 2) โครงสร้างขององค์กร 3) ระบบการปฏิบัติงาน 4) บุคลากร 5) ทักษะ 6) รูปแบบการบริหาร และ 7) ค่านิยมร่วม

2. กระบวนการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ ใช้กระบวนการจัดกิจกรรมของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ประกอบด้วย 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาศักยภาพครูและนักเรียนแกนนำเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม 2) การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน 3) การนิเทศอาสาติดตามโรงเรียน และ 4) การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมวิถีอิสลาม โรงเรียนบ้านบาละ มีดังนี้ 1) แนวทางการพัฒนาการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน และ 2) แนวทางการพัฒนาการรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, โรงเรียนคุณธรรม

The Management of the Outstanding School in Ethics according to The Ethical School based on Islamic Way : A Case Study of Banbala School, Yala Primary Educational Service Area Office 2

Anon Tuhai¹ Ibrahim Narongraksakhet²

¹ M.Ed. (Islamic Educational Administration and Management)

² Dr. (Education), Assoc. Prof., Lecturer of Teaching Islamic Studies, College of Islamic Studies, Prince of Songkhla University, Pattani Campus

ABSTRACT

This research aims 1) to study the management of ethic school at Banbala school, Yala Primary Educational Service Area Office 2, 2) to study process of organizing ethic school's activities at Banbala school, Yala Primary Educational Service Area Office 2 and 3) to providing the guidelines for developing an Islamic ethical school's activities at Banbala school, Yala Primary Educational Service Area Office 2 by using survey research study in which the data was collected through interview and observation. The samples are a school's director, 5 school's managers, 8 school academic head, a head of ethic school and 6 secondary students in Banbala school, The study found that :

1) The management of ethic School at Banbala was operated by using Mckinsey 7-s model consisting of strategy, structure, style, system, staff, skill and share.

2) process of organizing ethic school's activities at Banbala school was based on school ethical processing model of Stirakhun Foundation, which consists of (1) building knowledge, developing teacher' potential and student leaders who are competent to create moral and ethical school (2) Action taken by school (3) following up and (4) reporting and evaluation and

3) The suggestions of development ethical activities in Islamic ethical school model at Ban Bala' school are 1) the guideline of school performance 2) the guideline of advance and evaluation report.

Keywords: Administrative moral school, Moral school

บทนำ

ท่ามกลางสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคของเทคโนโลยีสมัยใหม่ส่งผลให้เกิดปัญหาวิกฤตที่น่าเป็นห่วง จากการพัฒนาที่ขาดความสมดุล ระหว่างการพัฒนาทางด้านวัตถุกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) จึงทำให้เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากเดิม จนเกิดผลกระทบต่อคุณธรรม และจริยธรรม ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ก้าวร้าว มีการเอาเปรียบจนทำให้เกิดความเสื่อมถอยทางศีลธรรม เกิดเป็นปัญหาสังคม ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมทั้งสิ้น ในสภาพสังคมเช่นนี้จึงทำให้หลายฝ่ายช่วยกันแก้ไขเพื่อที่จะให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และจริยธรรม โดยหวังว่าการศึกษาก็เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม ที่จะช่วยสร้างคนให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อย่างไรก็ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นโครงการย่อยโครงการหนึ่งของโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้จัดตั้งขึ้นเพื่อพระราชทานการศึกษาแก่เด็กทั่วไป และโรงเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามเหตุผลอันสมควร ตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้บริหารและคณะครู ทั้งนี้เพื่อให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ (สุภรณ์ ยิ่งวรรการ, 2557) โดยการดำเนินงานนั้นจะระดมอาสาสมัครจากภาคส่วนต่างๆ เข้ามาช่วยกันดำเนินงานโดยไม่มีค่าตอบแทน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนดีสู่สังคม ส่งเสริมและสนับสนุนรวมทั้งปลูกฝังค่านิยมการยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มั่นคงอยู่ในคุณงามความดีรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนเด็กที่มีความประพฤติดีที่ได้รับการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา (สมปอง ใจดีเฉย และคณะ, 2557)

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญในการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษานำไปใช้ โดยการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรู้อย่างเท่าทัน ตลอดจนสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมนฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง(สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชน โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสงบสุขสืบไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังเยาวชนให้มีคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นคนดีสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่ของโรงเรียนตามบริบทของชุมชนและสังคมที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม หรือโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกับโรงเรียนโดยส่วนใหญ่ เช่น

โรงเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจำนวนมากเกิน 80 % ของประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ ทำให้ชุมชนโดยส่วนใหญ่ต้องการให้โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนศาสนาอยู่ในหลักสูตรด้วย ซึ่งต่อมาทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในด้านนี้จึงบรรจุหลักสูตรอิสลามศึกษาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ให้สอดคล้องกับการศึกษาในบริบทของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการกำหนดให้ผู้เรียนที่นับถือศาสนาอิสลามได้เรียนรู้วิชาอิสลามศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักการ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของมุสลิมโดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การให้สละมา (การทักทายแบบมุสลิม) การละหมาด การขออวย (การขอพร) ฯลฯ การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการให้เกิดขึ้นในบริบทที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาอีกด้วย (ฟาฏีนา วงศ์เลขา ,2552)

โรงเรียนวิถีอิสลามจึงเป็นภาพที่สะท้อนถึงการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่ผสมผสาน วิชาสามัญกับศาสนาควบคู่กัน ถือเป็น การสร้างคุณภาพด้านความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายตามความเหมาะสมของสถานศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนได้อย่างดีที่สุด และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นโครงการย่อยโครงการหนึ่งของโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้จัดตั้งขึ้นเพื่อพระราชทานการศึกษาแก่เด็กทั่วไป และโรงเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามเหตุผลอันสมควร ตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้บริหารและคณะครู ทั้งนี้เพื่อให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ (สุภรณ์ ยิ่งวรรณ, 2557) โดยการดำเนินงานนั้นจะระดมอาสาสมัครจากภาคส่วนต่างๆ เข้ามาช่วยกันดำเนินงานโดยไม่มีค่าตอบแทน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนดีสู่สังคม ส่งเสริมและสนับสนุน รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมการยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มั่นคงอยู่ในคุณงามความดีรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนเด็กที่มีความประพฤติดีให้ได้รับการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา (สมปอง ใจดีเฉย และคณะ, 2557) โครงการดังกล่าวถือเป็นอีกหนึ่งความพยายามในการแก้ปัญหาวิกฤตทางคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในสังคม โดยการนำองค์ความรู้การพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรมมาใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ

ในปี 2557 ท่านองคมนตรี สุรยุทธ์ จุลานนท์ ประธานกองทุนโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้ลงพื้นที่สำรวจโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยตัวเอง เพื่อคัดเลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติ และผ่านเกณฑ์การคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการกองทุนการศึกษา ซึ่งโรงเรียนบ้านบาละ

ได้เข้าร่วมโรงเรียนกองทุนการศึกษาในรุ่นที่ 3 ต่อมาในปี 2558 กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและธนาคารออมสินได้ร่วมกันจัดกิจกรรมการประกวดโรงเรียนและนักเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตให้ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนและนักเรียนที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งได้โรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมทั่วประเทศจำนวน 87 โรงเรียน ซึ่งผลการพิจารณาโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 ได้รับโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมในอันดับที่ 52 ประจำปี 2558 ในการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาให้สถาบันการศึกษาเป็นสถานที่ในการอบรมบ่มเพาะคนดีเข้าสู่สังคมต่อไป

จากความสำเร็จดังกล่าวของโรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 จึงเป็นโรงเรียนที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาว่าการที่องค์กรประสบผลสำเร็จจนได้รับรางวัลดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม ว่ามีหลักในการบริหารจัดการอย่างไรเหมาะสมและมีวิธีการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและถอดบทเรียนโรงเรียนบ้านบาละ ในด้านการบริหารและกระบวนการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรม มีความเหมาะสมต่อการนำมาปรับใช้ในโรงเรียน อันจะเป็นประโยชน์แก่สถานศึกษา และเยาวชนในการพัฒนาอนาคตของชาติให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมวิถีอิสลาม โรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การศึกษาแบบกรณีศึกษา

การวิจัยแบบกรณีศึกษา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพรูปแบบหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการของพฤติกรรม ประสบการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ค้นหาและสร้างสมมุติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบางตัว และแยกเอาตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้องกับขบวนการ การเกิดพฤติกรรม ที่ต้องศึกษาบุคคลนั้นออก ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่แท้จริง เทคนิควิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นสามารถทำได้หลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ การศึกษาเอกสารส่วนบุคคล การเจาะลึกใน

แง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่ศึกษา การสัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือประสบการณ์ของบุคคล การเล่าสู่กัน ฟังถึงประสบการณ์การเก็บรวบรวมประวัติบุคคล และการสังเกต ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการวิจัยแบบ กรณีศึกษาจึงมีความหลากหลายและลึกซึ้งกว่าการมุ่งศึกษาวิจัยแบบอื่นๆ ที่มีการศึกษาเฉพาะ ขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้วเท่านั้น (เบญจา ยอดดำเนิน – แอ็ดดิทจ์ และคณะ, 2533)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยนี้ มีผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนจำนวน 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 8 คน ครูหัวหน้างานโรงเรียนคุณธรรมจำนวน 1 คน ครูอิสลามศึกษา จำนวน 1 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านบาละ จำนวน 6 คน

เครื่องมือวิจัย ที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และ 2) การบริหารและกระบวนการจัด กิจกรรม โครงการโรงเรียนคุณธรรมวิถีอิสลาม โรงเรียนบ้านบาละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 2

การสร้างเครื่องมือวิจัย

1) การสร้างแบบสัมภาษณ์ เริ่มจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและกระบวนการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรม แล้วกำหนดขอบเขต ประเด็นข้อคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นจึงร่างแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมสมบูรณ์แบบของแบบสอบถาม แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และหาค่า ความสอดคล้องของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติของตัวแปรที่ศึกษา (Item Objective Congruence Index :IOC) ใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ควบคู่กับการทำบันทึกภาคสนาม(Field Note) เพื่อสรุปประเด็น การถามคำถามแบบหลวมๆ เพื่อให้ไม่หลงประเด็น ซึ่งต้องการข้อมูลละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้ร่างแนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์และเป็น ผู้สัมภาษณ์ ซึ่งจะต้องตั้งคำถามกว้างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และมีจุดสนใจอยู่แล้ว โดยพยายามหันความสนใจของผู้ถูกสัมภาษณ์เข้ามาสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งผู้วิจัยรู้ก่อนแล้วว่า ต้องการข้อมูลอะไร อย่างไร จึงพยายามเชื่อมโยงเข้าหาประเด็นที่ต้องการในลักษณะการตะล่อม กล่อมเกลา เอาข้อเท็จจริงออกมาเฉพาะจุดนั้นๆ ซึ่งอาจจะต้องใช้วิธีการรุกผู้ตอบด้วยวิธีการต่างๆ

การตรวจสอบคุณภาพข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า คือ 1) ตรวจสอบแหล่งข้อมูลจากแหล่งเวลา โดยผู้วิจัยจะสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกัน แต่ต่างเวลากัน 2) ตรวจสอบแหล่งข้อมูลจากแหล่งสถานที่ โดยผู้วิจัยจะสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกัน แต่ต่างสถานที่กัน และ 3) ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งบุคคล โดยผู้วิจัยจะสังเกตและสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกัน แต่ต่างบุคคลกัน โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าโครงการโรงเรียนคุณธรรม ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และนักเรียน ทั้งนี้เพื่อพิจารณาถึงความเพียงพอของข้อมูล ความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความถูกต้องของข้อมูล เป็นการยืนยันข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระดับลึก และได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีความเที่ยงตรงรอบด้านด้วยการสัมภาษณ์ข้อมูลที่ได้จนถึงข้อมูลที่มีความอิ่มตัวจึงยุติการสัมภาษณ์ระดับลึก

การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้การสังเกตควบคู่การสัมภาษณ์ การสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หัวหน้าโครงการโรงเรียนคุณธรรม คณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เป็นประเด็นเดียวกัน พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน ผู้วิจัยต้องศึกษาค้นคว้าจนมีความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับงานวิจัย และได้รับความคิดเห็นในเรื่องนั้นออกมา ตามที่ครูผู้ปฏิบัติเข้าใจและรู้สึก นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบถามซ้ำ คือ การพิจารณาข้อมูลที่เก็บมาได้ หากข้อมูลใดเป็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจะตรวจสอบความเที่ยงตรงภายในด้วยการถามอีกหนึ่งครั้ง หลังจากนั้นได้สรุปผลวิจัยและเขียนรายงานผลการศึกษาวิจัยต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้คำนึงความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นหลัก ทั้งนี้โดยตั้งอยู่บนความถูกต้อง ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อจะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเจาะลึก โดยใช้อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และกล้องถ่ายรูป ด้วยการนำตนเองเข้าไปสัมผัสปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น และพยายามเข้าถึงวิธีการอธิบายปรากฏการณ์แบบคนใน โดยใช้การสัมภาษณ์และวิธีการสังเกตเป็นหลักซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นการเจาะลึกในประเด็นต่างๆ ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาโดยใช้ทั้งการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม แบ่งได้ดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้เตรียมคำถามและข้อกำหนดไว้แน่นอนตายตัว ซึ่งวิธีการนี้ไม่ช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครอบคลุมเพียงพอ โดยเฉพาะในแง่ของวัฒนธรรมและความรู้สึกนึกคิด

1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) จะใช้ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม โดยเตรียมคำถามกว้างๆ มาล่วงหน้า การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจะได้ข้อมูลแบบละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการสนทนาแบบมีเป้าหมาย โดยสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูหัวหน้าโครงการ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ ผู้แทนนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนชุมชนบริเวณโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เอง ทำให้ได้ข้อมูลแบบกว้างเพราะไม่จำกัดประเด็นสนทนา ไม่มีการจำกัดประเด็นในการตอบ และไม่มีการกำหนดเวลาสนทนาที่แน่นอน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในการสนทนาในขณะนั้น ซึ่งเรื่องที่จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับ รูปแบบกระบวนการบริหารจัดการที่ทำให้ประสบความสำเร็จในโครงการโรงเรียนคุณธรรม และการดำเนินงานการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการนี้ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1.2.1 แบบเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์มีความอิสระในการอธิบายแนวความคิดของตน มีความรู้สึกเป็นธรรมชาติ เหมือนเป็นการเล่าให้ฟัง โดยไม่ได้รู้สึกกดดันที่จะต้องหาคำตอบ

1.2.2 แบบเจาะลึก หรือแบบมีจุดสนใจเฉพาะ เพื่อค้นหาข้อมูลที่ผู้วิจัยมีความต้องการและสนใจอยู่แล้ว และพยายามห็นความสนใจของผู้สัมภาษณ์เข้ามาสู่จุดที่ตั้งไว้ โดยไม่ปล่อยให้ผู้สัมภาษณ์หันเหไปสนทนาเรื่องอื่น

1.2.3 แบบตะล่อมกล่อมเกล่า เป็นการสัมภาษณ์เพื่อลวงความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติที่มีต่อเรื่องที่ให้การสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ในภาคสนาม จะเริ่มตั้งแต่วันแรกที่ลงพื้นที่ในการศึกษาหาข้อมูล จนถึงวันสุดท้ายที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ทันทีขณะเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกประเด็นสำคัญ ๆ ขณะสัมภาษณ์ไว้และบันทึกภาพเพื่อนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอบถาม รวมทั้งฟังจากเครื่องบันทึกเสียงซ้ำหลังการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากหลายแหล่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และละเอียดที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้กระทำภายหลังจากการสัมภาษณ์ทุกครั้ง แล้วนำไปถอดบันทึกคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำในแต่ละรายการภายหลังจากกลับจากพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง

วิธีการหลัก ที่ใช้ในการวิเคราะห์ เป็นวิธีการสร้างข้อสรุปจากการศึกษารูปแบบหรือข้อมูลจำนวนหนึ่งโดยไม่ใช้สถิติช่วย ดังนั้นผู้วิเคราะห์มีบทบาทสำคัญ เพราะต้องรอบรู้แนวคิด ทฤษฎี มีความรู้เป็นสหวิทยาการ สามารถสร้างข้อสรุปเป็นแนวคิด เปลี่ยนแปลงแนวทางที่จะแปลความหมายข้อมูลโดยแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งในงานวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงการบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์แล้วจดบันทึก ส่วนที่สอง คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นข้อมูลการ

บรรยายเช่นกัน แต่ทำข้อมูลนั้นให้จับได้ เป็นการกระทำกับข้อมูลเอกสารลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ คือ กระบวนการต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่ต้องรอก่อนว่าจะเก็บข้อมูลเสร็จแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูล เพราะการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถวิเคราะห์ไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ในขณะที่จัดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ นั้น อาจวิเคราะห์ข้อมูลในทันที เพราะการที่ผู้วิจัยมีโอกาสวิเคราะห์ข้อมูล ในระหว่างกระบวนการเก็บข้อมูลนั้น เป็นแนวทางการช่วยปรับปรุงแนวทางในการเก็บข้อมูลต่อไป ซึ่งเป็นกระบวนการประเมิกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบทันทีว่าข้อมูลใดที่ทราบแล้ว และข้อมูลใดที่ควรเก็บเพิ่มเติมอีก หลังจากศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากด้านต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปวิเคราะห์สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. วิเคราะห์เอกสาร โดยนำข้อมูลจากเอกสารวิชาการ ประชาสัมพันธ์ คำสั่งของโรงเรียนบ้านบาระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 งานวรรณกรรม งานวิจัย งานวิทยานิพนธ์ และพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมตามแนวคิด 7-5 ของแมคเคนซี (McKinsey) ทั้งหมด 7 ด้าน คือ กลยุทธ์ (Strategy) โครงสร้าง (Structure) ระบบการปฏิบัติงาน (System) บุคลากร (Staff) ทักษะ ความรู้ ความสามารถ (Skill) รูปแบบการบริหารจัดการ (Style) และค่านิยมร่วม (Shared Values) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนาอย่างมีเป้าหมาย การบันทึกเสียง บันทึกภาพบุคคล สถานการณ์ สถานที่ เหตุการณ์ จากข้อมูลทั้งหมด จากนั้นนำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ และพิจารณาตีความข้อมูลที่ได้มาด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา วิเคราะห์ความสอดคล้อง และความแตกต่างของความเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลงานวิจัยต่อไป

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธีดังนี้

1. การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือการตีความเป็นข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่สามารถรวบรวมมาได้

2. การวิเคราะห์โดยจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ ทั้งโดยวิธีที่ใช้แนวคิดทฤษฎี และไม่ใช้แนวคิดทฤษฎี การจำแนกข้อมูลแบบใช้แนวคิดทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลชนิดต่างๆ ในเหตุการณ์หนึ่งๆ แยกออกเป็นกรกระทำ ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสภาพสังคม หรือสถานการณ์ เป็นแนวทางในการจำแนก สำหรับการวิเคราะห์แบบไม่ใช้แนวคิดทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล อาจใช้สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของผู้วิจัยด้วย การวิเคราะห์ในภาคสนามนี้จะเริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่วันแรกที่ลงสนาม จนถึงวันสุดท้ายที่ทำการวิจัยโดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบเพื่อหาความตรงและความเที่ยงโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายๆ ฝ่าย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีแบบสร้าง

ข้อสรุปแล้วผู้วิจัยได้เรียบเรียงนำเสนอข้อมูลในรูปแบบวิธีพรรณนา (Description) และรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่องนั้น ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะเชิงพรรณนา (Description) และรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้เห็นถึงบริบท และรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนบ้านบาละในการดำเนินกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่สามารถบริหารจัดการให้เป็นโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมได้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวิถีสยาม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านบาละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 2 โดยภาพรวมของการบริหารโรงเรียนมีดังนี้ คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้าง ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านบุคลากร ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ และด้านค่านิยมร่วม มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านกลยุทธ์ โรงเรียนบ้านบาละมีการดำเนินงานในด้านกลยุทธ์ดังนี้ 1) กำหนดทิศทางองค์กรโดยเริ่มต้นจากการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อให้ทราบถึงจุดหมายปลายทางที่องค์กรจะต้องเดินไปตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ 2) กำหนดกลยุทธ์หลักขององค์กร 5 ด้านคือ (1) กลยุทธ์ด้านคุณธรรมนำความรู้ นำมาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (2) กลยุทธ์ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง (3) กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานด้านการศึกษาของโรงเรียน โดยการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (4) กลยุทธ์กระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษา (5) กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน และ 3) นำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน

2) ด้านรูปแบบโครงสร้างองค์กร โรงเรียนบ้านบาละ มีการกำหนดรูปแบบโครงสร้างองค์กรแบบหน้าที่ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการแบ่งภารกิจต่าง ๆ ขององค์กรเป็นหลัก โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่มงานหลักดังนี้ คือ 1) กลุ่มงานบริหารงานวิชาการ 2) กลุ่มบริหารงานบุคคล 3) กลุ่มบริหารงานทั่วไป 4) กลุ่มบริหารงานงบประมาณ และ 5) กลุ่มบริหารงานเทคโนโลยี

3) ด้านระบบการปฏิบัติงาน โรงเรียนบ้านบาละ มีการดำเนินงานด้านระบบการปฏิบัติงานแบบกระจายอำนาจภายในโรงเรียนตามกลุ่มงาน โดยแต่ละกลุ่มมีภาระหน้าที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบของงานและมีรูปแบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ

3.1) กระจายอำนาจการบริหารงานทั่วไป งบประมาณ วิชาการและบุคคล ด้วยการสร้างความพร้อมในการกระจายอำนาจ คือ 1) สร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับบุคลากร 2) พัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) ติดตามนิเทศช่วยเหลือเพื่อพัฒนา

3.2 จัดทำแผนปฏิบัติงานภายในโรงเรียน คือ 1) จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานและมอบอำนาจในการตัดสินใจ 2) ปฏิบัติงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ยึดหลักธรรมาภิบาล 3) สนับสนุนด้านงบประมาณให้มีความคล่องตัวในการพัฒนาการศึกษา และด้านการจัดกิจกรรม

3.3 ส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพในการกระจายอำนาจ

4) ด้านบุคลากร โรงเรียนบ้านบาละ มีการดำเนินงานในด้านบุคลากร คือ 1) การมอบหมายงานให้ดูแลตามความสามารถและความเหมาะสมของงาน และ 2) การบริหารงานบุคลากรโดยใช้ขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นวางแผน ขั้นลงมือทำ ขั้นตรวจสอบและขั้นปรับปรุงพัฒนา หรือ (PDCA)

5) ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบาละ มีทักษะด้านความเป็นผู้นำ มีความยุติธรรม และมีความอดทนสูง มีการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการทำงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ในองค์กรเกิดความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงานระหว่างครูในโรงเรียน และระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองของนักเรียน ทำให้เกิดการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียนคุณธรรมได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังใช้ทักษะ ความถนัดในการติดตาม ประสานงาน และใช้ความเชื่อใจจนสามารถทำให้เกิดความเป็นกัลยาณมิตรของคนในองค์กรให้ร่วมแรงร่วมใจในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนจนส่งผลให้ได้รับรางวัลโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม

6) ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียนบ้านบาละ มีการดำเนินงานด้านรูปแบบการบริหารจัดการดังนี้ 1) คุณลักษณะของผู้บริหาร จะต้องเป็นคือ (1) มีวิสัยทัศน์ (2) เป็นกันเองสามารถปรึกษาได้โดยตรง (3) ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (4) มีการควบคุมอย่างไม่เป็นทางการ ด้วยการเดินดูบรรยากาศรอบ ๆ เพื่อสัมผัสกับงานอย่างใกล้ชิด (5) มีการเสริมแรงให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้ดีขึ้น 2) ด้านการบริหารงานของผู้บริหาร ใช้ขั้นตอนดังนี้ คือ (1) ขั้นวางแผน (2) ขั้นลงมือทำ (3) ขั้นตรวจสอบ และ(4) ขั้นปรับปรุงพัฒนา

7) ค่านิยมร่วม โรงเรียนบ้านบาละ มีค่านิยมที่เป็นส่วนรวมที่ทุกคนในองค์กรทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรทุกคน ดังนี้ 1) บุคลากรได้รับการปลูกฝังค่านิยมร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมที่มีร่วมกัน คือ “คุณธรรมทุกพื้นที่ ความดีทั้งโรงเรียน โดยมีเป้าหมายให้เด็กเป็นคนดีก่อนแล้วความเก่งจะตามมา” และ 2) มีแนวทางและเป้าหมายร่วมกันในการปฏิบัติ

2. ผลจากการศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนบ้านบาละ ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านบาละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ยะลาเขต 2 พบว่า โรงเรียนบ้านบาละใช้การกระบวนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม หรือเรียกโดยย่อว่า “โรงเรียนคุณธรรม” ของมูลนิธิยุวสถิรคุณมี 4 ขั้นตอนหลัก รายละเอียดดังนี้ ขั้นตอนที่ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม มีขั้นตอน คือ (1) การประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเชิงลึกแก่ผู้บริหาร (2) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำ (3) การพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำ และนักศึกษาแกนนำ (4) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี และ (5) การศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบในภูมิภาคใกล้เคียง

ขั้นตอนที่ 2) การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 3) การนิเทศอาสาติดตามโรงเรียนและขั้นตอนที่ 4) การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล ประกอบด้วย (1) จัดประชุมรายงานความก้าวหน้า ปีละ 2 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงานความสำเร็จ (2) สังเคราะห์ และถอดบทเรียน เพื่อปรับปรุงกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ดียิ่งขึ้น และ(3) การประเมินผลสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เป็นการประเมินผลพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป มีตัวชี้วัดที่สำคัญคือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมวิถีอิสลาม โรงเรียนบ้านบาละ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรมวิถีอิสลาม โรงเรียนบ้านบาละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ยะลาเขต 2 มีรายละเอียดดังนี้

(1) แนวทางการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน โรงเรียนบ้านบาละยังมีประเด็นปัญหา ด้านขาดการนิเทศติดตามโครงการคุณธรรม จึงทำให้ผู้บริหารจะต้องทำโครงการโรงเรียนคุณธรรมตามแผนงานที่วางไว้ โดยลงมือปฏิบัติจริง และการสร้างระบบการบริหารงานที่ดีและสร้างทีมงานที่ชัดเจนที่เป็นระบบในการนิเทศ ติดตาม

(2) การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล โรงเรียนบ้านบาละควรมีขั้นตอน ในการรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล ประกอบด้วย 2 ประการดังนี้ คือ ประการที่ 1) แนวทางการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน (1) ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมที่ชัดเจน โดยบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้และหลักสูตรทางศาสนาอย่างหลากหลาย มีรูปแบบการดำเนินงานที่เป็นระบบและกระบวนการ มีการวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจนโดยกำหนดในแผนการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระ (2) ควรจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนของโครงการที่วางไว้ ให้มีการนิเทศภายในเพื่อติดตามและแนะนำให้คำปรึกษาอีกทั้งยังเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะคิดและประสบการณ์มากขึ้น (3) ควรจัดให้มีการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเต็มที่และทั่วถึง เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเกิดการขับเคลื่อนไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จในที่สุด

ประการที่ 2) แนวทางพัฒนาการรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล โรงเรียนควรมีการวางแผนการพัฒนาการรายงานความก้าวหน้า ดังนี้คือ (1) ควรมีการวางแผนและกรอบในการพัฒนาการรายงานความก้าวหน้าให้ชัดเจน และปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัด โดยอาจมีการจัดสรรเวลาให้นักเรียนร่วมกันประเมินความสำเร็จเพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียน ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานก็ต้องร่วมกันหาแนวทางแก้ไขและป้องกันร่วมกัน และ(2) ควรมีการประกวดผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ครูและนักเรียน อีกทั้งยังสามารถเผยแพร่ผลการดำเนินงานพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนวิถีสยาม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านบาละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลาเขต 2 โดยสรุปสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้านบาละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลาเขต 2 พบว่า โดยภาพรวมของโรงเรียนมีการบริหารโรงเรียน 7 ด้านดังนี้ คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้าง ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านบุคลากร ด้านทักษะ ความรู้ความสามารถ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการและด้านค่านิยมร่วม ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์ พบว่า โรงเรียนบ้านบาละมีการกำหนดแผน กำหนดทิศทางของโรงเรียนอย่างชัดเจน โดยเริ่มต้นจากการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อให้ทราบถึงจุดหมายปลายทางที่องค์กรจะต้องเดินไปตามแนวทางที่โรงเรียนได้วางไว้ ว่าโรงเรียนจะต้องเป็นองค์กรแห่งคุณธรรมนำความรู้ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานด้านการศึกษาของโรงเรียนโดยการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนันทพล พงษ์สร้อย (2550) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี มีสภาพการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก พบว่ามีกลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ การกำหนดทิศทางสถานศึกษา การศึกษาเบื้องต้นด้านสถานภาพสถานศึกษา และแนวทาง การนำกลยุทธ์ไปใช้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนให้ความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินงานวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนเป็นขั้นตอน และจัดทำแผนสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน สามารถนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถือว่าการดำเนินงานวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษาของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการบริหารงานโรงเรียน ซึ่ง

สอดคล้องกับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 11 (2546) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการ คือ โรงเรียนจะต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่แน่นอน และชัดเจนโดยการตั้งพันธกิจของโรงเรียนว่าจะต้องดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงกำหนดกลยุทธ์ของขององค์กร ที่มีการวางแผน กระบวนการทำงานและมีขั้นตอนที่ชัดเจนอย่างเป็นระบบ จากความรู้ ความสามารถของบุคลากรทุกคนที่แสดงออกถึงความเสียสละ มีความรับผิดชอบด้วยความเต็มใจในงานที่ทำ ถึงแม้ว่ามันจะยุ่งยากและซับซ้อนเพียงใดก็ตาม เพื่อนำกลยุทธ์ที่กำหนดได้ไปสู่การปฏิบัติจริง จากการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กรและนอกองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Keth Davis (1972) ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานยังมีความเกี่ยวข้องกันทางด้านจิตใจและอารมณ์ เกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อองค์กรร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือขับเคลื่อนให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ สอดคล้องกับสุวรรณ หล่อโลหการ (2544) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโรงเรียนบ้านหมากปรก จังหวัดภูเก็ต พบว่า ความสำเร็จในการบริหารจัดการขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน โดยมีขั้นตอนการที่ชัดเจนที่ทุกคนดำเนินงานร่วมกันไปในทิศทางเดียวกัน บนฐานความเข้าใจ ความเชื่อมั่นและการฝึกทักษะประสบการณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติจริง

2. ด้านโครงสร้าง พบว่าโรงเรียนบ้านบาละมีการดำเนินโครงสร้างดังนี้

1) ระดับการบริหาร โรงเรียนบ้านบาละ แบ่งระดับการบริหารออกเป็น 2 ระดับ คือ ผู้บริหารระดับสูงสุด คือผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้บริหารระดับต้น คือ หัวหน้ากลุ่มงานหลัก จำนวน 5 กลุ่มงาน ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีสายการบังคับบัญชาสั้น เรียบง่าย มีลักษณะเป็นองค์กรแบบราบ ลดความเป็นทางการ สามารถทำให้มีการสื่อสารที่เกิดความสะดวก คล่องตัวและรวดเร็ว จนสามารถลดความล่าช้าของระบบราชการได้ นอกจากนี้โรงเรียนยังกำหนดให้มีคณะที่ปรึกษาของโรงเรียนซึ่งประกอบไปด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาพิเศษฯ สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนบ้านบาละ และเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน

2) รูปแบบโครงสร้างโรงเรียน โรงเรียนบ้านบาละ ได้กำหนดรูปแบบโครงสร้างของโรงเรียนแบบหน้าที่ โดยยึดภารกิจต่าง ๆ ขององค์กรเป็นหลัก โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่มงานหลักดังนี้ คือ 1) กลุ่มงานบริหารงานวิชาการ 2) กลุ่มบริหารงานบุคคล 3) กลุ่มบริหารงานทั่วไป 4) กลุ่มบริหารงบประมาณ 5) กลุ่มบริหารงานเทคโนโลยี ซึ่งในแต่ละกลุ่มงานจะประกอบไปด้วยสำนักงานกลุ่มภารกิจหลักของกลุ่ม งานติดตามประเมินผล ทั้งนี้รูปแบบโครงสร้างดังกล่าวถือว่าเป็นรูปแบบที่มีความเรียบง่าย และสะดวกต่อการปรับปรุงโครงสร้างของโรงเรียน หากมีการขยายผลหรือเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสุดจิตร ไทรนิมมวล (2553) ที่ทำเรื่องการบริหารจัดการของโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมตามโครงการต้นแบบโรงเรียนวิถีพุทธ กรณีศึกษาโรงเรียน

สุวรรณสุทธารามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่ารูปแบบโครงสร้างของโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา ได้กำหนดรูปแบบโครงสร้างแบบหน้าที่ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการแบ่งภารกิจต่าง ๆ ขององค์กรเป็นหลัก เพื่อความสะดวกในการบริหารงาน ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีสายบังคับบัญชาสั้น เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน มีลักษณะเป็นองค์การแบบราบ ลดความเป็นราชการ ทำให้การสื่อสารมีความสะดวก คล่องตัวและรวดเร็ว ลดความล่าช้าของระบบ สอดคล้องกับชัยภัทร เกษมณี (2549) ที่ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารองค์กรไม่แสวงหากำไรเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน กรณีศึกษามูลนิธิศุภนิรมิตพิทักษ์สิทธิเด็ก พบว่าการจัดโครงสร้างองค์กรแบบหน้าที่ และบริหารในรูปแบบคณะกรรมการจะทำให้เกิดการกระจายอำนาจการบริหารให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

3. ด้านระบบการปฏิบัติงาน โรงเรียนบ้านบาละมีการดำเนินการด้านระบบการปฏิบัติงานแบบกระจายอำนาจภายในสู่ 5 กลุ่มงาน ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันตามรูปแบบของงาน และมีการพัฒนาคุณภาพเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานดังนี้

1) กระจายอำนาจทางการบริหารงานทั่วไป งบประมาณ วิชาการและบุคคล ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจกับบุคลากรในองค์กร ตั้งคำสัมภาษณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียน ว่า “ส่วนใหญ่ท่านผู้อำนวยการจะกระจายอำนาจในการบริหารงานโดยการมอบหมายหน้าที่โดยสายงานผู้ที่รับผิดชอบในแต่ละด้าน ซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นต้องมีคำสั่ง เพราะถือว่าเป็นภารกิจของผู้ที่รับผิดชอบอยู่แล้ว อีกทั้งยังเป็นบริบทของโรงเรียนอยู่แล้วเพราะฉะนั้นจึงไม่ต้องออกคำสั่งทุกครั้ง ทำกันจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติอยู่แล้ว ถือเป็นธรรมชาติและเป็นวิถีที่เรียบง่าย แต่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้”

2) ปรับการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน โดยการจัดทำแผนงานคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานประจำปี และมอบอำนาจการตัดสินใจให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น จากนั้นผู้อำนวยการและฝ่ายที่รับผิดชอบจะทำการติดตามผลและให้คำปรึกษา แนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างเรียบง่าย และเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ มีการส่งเสริมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ยึดหลักธรรมาภิบาลโดยมีคณะทำงานคอยให้ความช่วยเหลือ กำกับติดตาม และรายงานอยู่ตลอด ซึ่งสอดคล้องกับอุดม นาบุตร (2550) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาความสามารถด้านการคิดของนักเรียน พบว่า มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมวางแผน 2) ลงมือปฏิบัติ 3) กำกับติดตามและการนิเทศ 4) ตรวจสอบและประเมิน และ 5) นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข

3) เตรียมความพร้อมสู่การกระจายอำนาจ ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบาละ จะวางนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานไว้อย่างกว้าง ๆ ให้อิสระแก่ครูแต่ละกลุ่มสาระ แต่ละกลุ่มงานคิดวางแผนเอง อีกทั้งยังติดตามประเมินผลในภายหลังเมื่อพบข้อบกพร่องก็จะให้คำแนะนำ โดยไม่ได้บังคับให้ทำ และผู้ปฏิบัติงานสามารถเสนอข้อขัดแย้งให้ผู้อำนวยการฟังได้อย่างอิสระเสรีในด้านความคิด

ซึ่งสอดคล้องกับ เสน่ห์ คำปิ่น (2557) ที่กล่าวว่า การประเมินผลโครงการและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นการดำเนินการเมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมหรือโครงการ ประกอบด้วย การประเมินผลโครงการ เพื่อนำข้อมูลในทุกชั้นตอนมาพิจารณาแล้วกำหนดการปรับปรุงหรือพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยังสอดคล้องกับวิริยา ศรีเชียร (2551) ที่กล่าวว่า การดำเนินการนิเทศ กำกับติดตามดูแลสนับสนุนควรใช้วิธีการอันเป็นกัลยาณมิตรเพื่อขับเคลื่อนให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความราบรื่น เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ให้คำปรึกษาและชี้แนะ ผู้ปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ การสนับสนุนด้านทรัพยากร งบประมาณ ข้อมูลและเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งการนิเทศติดตามทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการดำเนินงาน สภาพความสำเร็จ นอกจากนี้ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย การประเมินแบบมีส่วนร่วม จัดประเมินและนิเทศภายใน และนำวงจร PDCA มาปรับใช้ในการประเมินผลกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ

4. ด้านบุคลากร พบว่าโรงเรียนบ้านบาละ มีการดำเนินงานในด้านบุคลากรดังนี้

1) การมอบหมายงาน จะมอบหมายให้ครูดูแลและรับผิดชอบงานตามความถนัด ความเหมาะสมและความสามารถของแต่ละคน โดยให้ครูทุกคนพิจารณาและคัดเลือกกันเอง พร้อมทั้งมอบหมายภารกิจในการบริหารงานในแต่ละกลุ่มงานกันเองโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมเมื่อมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารตามแนวทางอิสลามที่ส่งเสริมให้มีการปรึกษาหารือกัน หรือเป็น “การบริหารแบบมีส่วนร่วม” นั่นเอง ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารในฐานะที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ ซึ่งการบริหารในลักษณะนี้ถือว่าสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพจนารถ วาดกลิ่น (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน ซึ่งพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ การตัดสินใจเลือกโครงการ การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา อีกทั้งการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับ การดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับสูง นอกจากนี้ยังถือเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อีกทั้งยังทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อองค์กรร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือและขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้สำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของมูนิเราะห์ สาและอาแระ (2561) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารโรงเรียนตามหลักการบริหารจัดการที่ดีในอิสลาม ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส และพบว่าสภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักการบริหารจัดการที่ดีในอิสลามในด้านหลักชุรอ (หลักการมีส่วนร่วม) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

นอกจากการชุรอ (ปรึกษาหารือ) จะเป็นหลักการสำคัญที่ศาสนาส่งเสริมให้นำมาใช้ในการบริหารองค์กรแล้ว การชุรอยังเป็นข้อกำหนดทางศาสนาที่ถูกระบุในอัลกุรอาน มีปรากฏในสุเราะฮ์อาละ อิมรอน โองการที่ 159 ว่า

﴿...وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ

﴿حُبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾

ความว่า " และจงปรึกษาหารือกับพวกเขาในกิจการทั้งหลาย ครั้งเมื่อ
เจ้าตัดสินใจแล้ว ก็จงมอบหมายแต่อัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรัก
ใคร่ผู้มอบหมายทั้งหลาย"

ดังนั้น การนำหลักชูรอมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการทางการบริหารการศึกษาจะ
เป็นประโยชน์ในหลายมิติ กล่าวคือ ช่วยให้เกิดการกระจายอำนาจทางการบริหาร เมื่อการตัดสินใจ
หรือสั่งการในองค์กรไม่ต้องขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้บริหารแค่บุคคลเดียวก็จะลดความเสี่ยงของ
การตัดสินใจผิดพลาดได้ ช่วยให้การตัดสินใจดำเนินพันธกิจต่างๆ ของโรงเรียนวางอยู่กึ่งกลางอย่าง
สมดุล ไม่เอนเอียงไปแนวทางที่สุดโต่งหรือเป็นความเลเยิด

2) การบริหารงานเกี่ยวกับบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดแนวทางในการ
บริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ เช่น ด้านการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและส่งเสริม
การพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้มีความพร้อมในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถในการ
ปฏิบัติงาน อีกทั้งยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้นอยู่
ตลอดเวลา ซึ่งโรงเรียนบ้านบาละมีการกำหนดขั้นตอนในการพัฒนาบุคลากร ดังนี้ 1) ชั้นวางแผน คือ
จัดประชุมคณะกรรมการ ครูและผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากร เพื่อสร้าง
ความเข้าใจให้กับบุคลากรทุกคน 2) ชั้นลงมือทำ คือจัดทำการประชุมสัมพันธโครงการโรงเรียน
คุณธรรม ประชุม อบรม สัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการโรงเรียน
คุณธรรม 3) ชั้นตรวจสอบ คือจะมีการนิเทศติดตามการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
โดยติดตาม ดูแลให้คำปรึกษาและช่วยเหลืออย่างเป็นกัลยาณมิตร มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง ปี
การศึกษาละ 4 ครั้ง โดยจะเห็นข้อมูลเชิงประจักษ์ชัดเจน และเชื่อถือได้ และ4) ชั้นปรับปรุงพัฒนา
คือจะนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

5. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ พบว่าผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบาละ มี
ทักษะด้านความเป็นผู้นำ มีความยุติธรรม และมีความอดทนสูง มีการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการ
ทำงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ในองค์กรเกิดความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงานระหว่างครูใน
โรงเรียน และระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองของนักเรียน ทำให้เกิดการจัดการเรียนการสอนตาม
แนวทางโรงเรียนคุณธรรมได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังใช้ทักษะ ความถนัดในการติดตาม ประสานงาน และ
ใช้ความเชื่อใจจนสามารถทำให้เกิดความเป็นกัลยาณมิตรของคนในองค์กรให้ร่วมแรงร่วมใจในการ

จัดการเรียนการสอนตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม ในด้านคุณลักษณะของผู้บริหารด้านของความยุติธรรมในการบริหารงาน กล่าวคือ ผู้บริหารในระดับนโยบายจำเป็นต้องมีความชอบธรรมในการมอบหมายงาน และการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาคกัน การตัดสินใจเพื่อการดำเนินการใดๆ ขององค์กรก็สมควรเป็นไปในทิศทางที่มีความเป็นเหตุเป็นผล ยึดหลักให้เกิดความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย อัลลอฮ์ ﷻ ได้เน้นย้ำเรื่องความยุติธรรมไว้ในอัลกุรอานในหลายตัวบท ดังตัวบทหนึ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

﴿ يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ يَوْمَ الْحُجِّ ﴾

ความว่า “โอ้ดาวิดเอ๋ย ! เราได้แต่งตั้งเจ้าให้เป็นตัวแทนในแผ่นดินนี้ ดังนั้น เจ้าจงตัดสินคดีต่างๆ ระหว่างมนุษย์ด้วยความยุติธรรม และอย่าปฏิบัติตามอารมณ์ใฝ่ต่ำ มันจะทำให้เจ้าหลงไปจากทางของอัลลอฮ์ แท้จริงบรรดาผู้ที่หลงไปจากทางของอัลลอฮ์นั้น สำหรับพวกเขาจะได้รับการลงโทษอย่างสาหัส เนื่องด้วยพวกเขาละเมิดแห่งการชำระบัญชี”

(ศอต: 26)

นอกจากนี้ ก็มีหลักฐานจากคำกล่าวของท่านนบี ﷺ รายงานจากท่านอบีฮุร็อยเราะฮฺ رضي الله عنه ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ إِمَامٌ عَدْلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ ..))

ความว่า “มีบุคคล 7 ประเภทที่จะได้อยู่ภายใต้ร่มเงาของอัลลอฮ์ตะอาลาในวันที่ไม่มีร่มเงาอันใด นอกจากร่มเงาของพระองค์ หนึ่ง..ผู้นำที่มีความยุติธรรม สอง..คนหนุ่มที่เติบโตขึ้นมาโดยการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์...”

(บันทึกโดยบุคอรี: 1423 และมุสลิม: 1031)

จากตัวบทนี้ จะเห็นได้ว่าผู้นำที่มีความยุติธรรมมีความสำคัญถึงขั้นถูกจัดไว้ในกลุ่มของผู้ที่อยู่ภายใต้ร่มเงาของอัลลอฮ์ ﷻ นอกจากนี้ การใช้หลักความเป็นธรรมในการบริหารจัดการ มิได้จำกัดอยู่เฉพาะมุสลิมเท่านั้น แต่เป็นสิทธิ์ของมนุษย์ทุกคนที่พึงได้รับ ฉะนั้นการปฏิบัติต่อผู้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาทั้งที่เป็นมุสลิมและไม่ใช่มุสลิมต้องให้ความเป็นธรรมและเสมอภาคกัน

6. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ พบว่าโรงเรียนบ้านบาละดำเนินการด้านรูปแบบการบริหารจัดการดังนี้

1) คุณลักษณะของผู้บริหาร จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญดังนี้ 1) มีวิสัยทัศน์ ในการทำให้เป็นโรงเรียนชั้นนำในด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) เป็นกันเอง สามารถปรึกษาได้โดยตรง มีเทคนิคการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา โดยจะถามความเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดการมีส่วนร่วม และให้การแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร ไม่ใช้วิธีเผด็จการหรือวิธีการสั่งอย่างเดียวแต่จะทำเป็นตัวอย่างให้เห็น 3) ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปรึกษาโดยตรง 4) มีการควบคุมอย่างไม่เป็นทางการ ด้วยการเดินดูบรรยากาศรอบ ๆ เพื่อสัมผัสกับงานอย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น ในเรื่องการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน 5) มีการเสริมแรงให้ผู้ปฏิบัติปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของทอมสัน (2545) ที่ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาตามความคาดหวังของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำด้านการบริหารจัดการนั้นจะต้องส่งเสริมครูในการนำกิจกรรมประชาธิปไตยในการเรียนการสอน และผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับตัวเองโดยพัฒนาตนเองในด้านความรู้จากการอบรมอยู่เสมอ และสามารถช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Chandler GE (1992) ที่กล่าวว่า การเสริมพลัง (Empowerment) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสามารถทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ภายใต้การดูแลสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนได้ โดยมักจะผ่านกระบวนการทางสังคมที่แสดงถึงการยอมรับและชื่นชมผลงานที่ได้ปฏิบัติ โดยการเสริมพลังให้แก่บุคลากรคนทำงานสามารถทำได้ผ่านการมอบอำนาจการทำงาน การสร้างแรงจูงใจ การชมเชยอย่างพอดี การให้มีส่วนร่วมในภารกิจสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Junaidah Hashim (2010) กล่าวว่า ศาสนาอิสลามนั้นส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนปฏิบัติงานอย่างดีที่สุด เมื่อได้รับมอบหมาย การจะให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดจำเป็นต้องใช้ความพยายาม ความมุ่งมั่น และเต็มที่ในการปฏิบัติงาน ซึ่งองค์กรหรือสถาบันทางการศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อการเสริมพลังด้วยการกระจายอำนาจการบริหาร โดยการมอบความไว้วางใจให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างได้มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบหน้าที่ที่ท้าทายมากยิ่งขึ้น

ถือได้ว่าการเสริมพลังเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารจัดการในการขับเคลื่อนองค์กรจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหารองค์กรหรือผู้บริหารโรงเรียนจึงไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายลุล่วงได้โดยลำพัง จึงจำเป็นต้องมีทีมงาน ครู เจ้าหน้าที่ และคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกำลังหนุนเสริม แม้ประเด็นเหล่านี้จะดูเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่เป็นส่วนสำคัญในการช่วยเหลือเลี้ยงให้สมาชิกในองค์กรมีกำลังใจในการทำงาน เพิ่มความพยายามในการปฏิบัติงานต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการบริหารของผู้บริหาร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบาละใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบกัลยาณมิตรให้บุคลากรทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีการบริหารแบบผสมผสาน คือใช้ระบบสั่งการตามหัวหน้ากลุ่มงานแต่ละงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และยังมี การมอบหมายโดยตรงด้วยอีกทั้งยังใช้วิธีการนิเทศติดตามเพื่อนำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ทำตามแผนงานโดยมีฝ่าย ติดตามและคอยกระตุ้น 2) งานนอกเหนือจากปกติ จะเริ่มต้นจากผู้บริหารงานตกลงกัน มอบให้ฝ่ายที่ เกี่ยวข้องดูแลรับผิดชอบต่อไปและมีการประชุมทุกสัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน จะเป็นการประชุมติดตามงาน ความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ

ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลามที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีงามในเชิงคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้ตาม คุณลักษณะของผู้นำที่ดีในระบบคิด อิสลามนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหลักในคำสอนศาสนา ทั้งด้านพฤติกรรม การแสดงและ การพูดที่ต้องวางอยู่บนฐานคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม เช่น การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต การ ยินยอมเพื่อความถูกต้อง การปฏิสัมพันธ์กับทุกคนอย่างสุภาพ และการมีบุคลิกภาพแห่งอิสลาม ดังที่ ท่านเราะสูล ﷺ ได้ปฏิบัติต่อบรรดาเศาะหาบะฮ์และผู้ที่ได้พบเจอท่านด้วยกิริยามารยาทที่สุภาพ อ่อนโยน ดังปรากฏในคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿ فِيمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ ۗ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَآنَفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ ﴾

ความว่า เนื่องด้วยความเมตตาจากอัลลอฮ์นั่นเอง เจ้า(มุหัมมัด) จึงได้ สุภาพอ่อนโยนแก่พวกเขา และถ้าหากเจ้าเป็นผู้ประพฤติน่าเกลียด และ มีใจแข็งกระด้างแล้วไซ้ร้ แน่นนอนพวกเขาก็ย่อมแยกตัวออกไปจาก รอบๆ เจ้ากันแล้ว

(อาล อิมรอน: 159)

คุณลักษณะในด้านอัคลากของท่านบีมุหัมมัด ﷺ นั้นมีความโดดเด่น และมีรายงาน จากบรรดาเศาะหาบะฮ์ ผู้ที่อยู่ร่วมกับท่านในหลากหลายดัวบถึงความเอาใจใส่ของท่านต่อพฤติกรรม ที่แสดงออกต่อผู้อื่น ดังที่ปรากฏว่า अबดุลลอฮ บิน อัมร์ ﷺ ได้กล่าวว่า

((لم يكن النبي ﷺ فاحشا ولا متفحشا ، وقال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : " إن من أخيركم أحسنكم خلقا "))

ความว่า ท่านนบีไม่เคยเป็นคนหยาบช้าและไม่เคยเป็นคนที่พูดจา
หยาบคาย และท่านเราะสูล ﷺ ก็กล่าวว่า “แท้จริงผู้ที่ดีที่สุดในหมู่
พวกเจ้า คือ ผู้ที่มีมารยาทที่ดีที่สุด”

(บันทึกโดยบุคอรี: 3559 และมุสลิม: 2321)

นอกจากนี้ การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารในองค์กรจำเป็นต้องมี
ความสอดคล้องกันระหว่างพฤติกรรมและคำพูด จึงจะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจแก่
ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานได้ ดังนั้น การนำหลักคุณธรรมและจริยธรรมมาเป็นแนวปฏิบัติการ
บริหารจัดการองค์กรจึงเป็นแบบฉบับสำคัญของท่านเราะสูล ﷺ ที่ผู้นำยุคปัจจุบันสมควรปฏิบัติตาม
การบริหารโรงเรียนโดยยึดหลักที่สอดคล้องตามคำสอนศาสนาย่อมส่งผลให้การบริหารงานดำเนินไป
อย่างจำเริญและสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมได้ยิ่งขึ้น

7. ด้านค่านิยมร่วม พบว่าโรงเรียนบ้านบาละ มีการปลูกฝังค่านิยมร่วมกันคือ

1) ปลูกฝังค่านิยมร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยมีการหารือร่วมกันในแนว
ทางการทำงานเพื่อเป็นบรรทัดฐานของโรงเรียน

2) ปลูกฝังค่านิยมร่วมหรือมีเป้าหมายร่วมกันในพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม
ถือเป็นค่านิยมที่ทุกคนในโรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วม และช่วยการปฏิบัติตามกรอบคุณธรรมที่องค์กรได้
วางไว้เพื่อที่จะบรรลุคุณธรรมและจริยธรรมเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ซึ่งทุกคนจะต้องช่วยกันปฏิบัติ
ตามกรอบอย่างเคร่งครัด โดยใช้วิธีการหาทางออกร่วมกันในการคิดแก้ไขปัญหา จากปัญหาที่เราแก้ไข
นั้นจะต้องเป็นปัญหาที่เราสามารถแก้ไขได้ด้วยตัวเอง ซึ่งผู้บริหารและครูก็ต้องเป็นแบบอย่างให้กับ
นักเรียนก่อน โดยการหาปัญหาคุณธรรมและจริยธรรมของครูและบุคลากรในโรงเรียน และช่วยกัน
แก้ไขปัญหานี้ร่วมกัน ส่วนนักเรียนก็ให้รวมกลุ่มและให้คิดปัญหาคุณธรรม และจริยธรรมที่จะร่วม
แก้ไขไปด้วยกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะออกมาเป็นปัญหาของกลุ่มที่ทุกคนจะต้องช่วยกันคิด แก้ไข
ปัญหา และช่วยกันทำให้บรรลุผลสำเร็จ ตลอดจนกระทำต่อให้ดีขึ้นไปเรื่อยๆ จนเห็นการเปลี่ยนแปลง
ของกลุ่มในแต่ละกลุ่มในโรงเรียนจนกระทั่งเปลี่ยนแปลงทั้งองค์กรไปในทางที่ดีขึ้น จึงจะถือว่าประสบ
ความสำเร็จดังคำของในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชดำริว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” ซึ่ง
สอดคล้องกับอิหม่ามอัล-ฆอซาลี (1963) ได้อธิบายเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมสามารถเกิดขึ้นได้
ด้วยการฝึกตนและอบรมบ่มเพาะจิตใจให้อยู่บนจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงามถือเป็นเป้าหมาย
ของการปฏิบัติตนให้อยู่ในจริยธรรมอันดีงาม และจะนำไปสู่ความเสมอภาคในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งส่วน
หนึ่งจากวิธีการอบรมบ่มเพาะในเรื่องความเป็นกลางและความเสมอภาคในจริยธรรม ก็คือ การรู้ถึง
สาเหตุของการออกนอกกลุ่ม ที่มีที่มาจาก การไม่อยู่ในกรอบของจริยธรรม และต้องเป็นสิ่งที่สุดคล้องกับ
กฎเกณฑ์เงื่อนไขของบทบัญญัติและเป็นผลประโยชน์ในด้านจริยธรรมของสังคม

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนบ้าน บาละ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลาเขต 2 พบว่า โรงเรียนบ้านบาละใช้การ กระบวนการบริหารโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หรือเรียกโดยย่อว่า “โรงเรียนคุณธรรม” ของมูลนิธิ ยูวสติกุณมี 4 ขั้นตอนหลัก มีรายละเอียดดังนี้ ขั้นตอนที่ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการ พัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ขั้นตอนที่ 2) การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 3) การนิเทศอาสาติดตามโรงเรียนและขั้นตอนที่ 4) การ รายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล สอดคล้องกับวิริยา ศรีเชียร (2551) ที่กล่าวว่า ในการ ดำเนินงานและการเตรียมบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายซึ่งต้องประกอบไปด้วยบุคลากรทั้งในและ นอกโรงเรียน ที่ต้องมีการการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อให้มีจุดมุ่งหมาย ในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งต้องกำหนดระเบียบปฏิบัติให้บุคลากรในโรงเรียน เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับประเวศ ะศรี (อ้างถึงในอาชีวน เกป็น, 2556) ที่กล่าวว่า ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนตั้งแต่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียน ครูอาจารย์ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรได้ร่วมกันศึกษาการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจใน สารสำคัญ เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงสังคมไทย รวมทั้งชีวิต วัฒนธรรมไทยดั้งเดิมที่ถูกละเลิก สัม เลื่อนไป จำเป็นต้องร่วมมือ ร่วมใจฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ และสอดคล้องกับ มูลนิธิยูวสติกุณ (2558) ที่กล่าว ว่า การลงมือปฏิบัติจริงของบุคลากร นักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงการทำความดี เพื่อแก้ไขปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ ขยายการมีส่วนร่วมไปยังบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน “ร่วมกันทำดี อย่างมีปัญญา” แบ่งตามระดับชั้นเรียน แบ่งตามความสนใจ วิเคราะห์ปัญหา หรือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ที่ต้องการแก้ไข กำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหาเชิงคุณภาพ พฤติกรรม ะไรที่ต้องการให้เกิดขึ้น หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล โดยกำหนดตัวชี้วัดกำหนดวิธีแก้ไขปัญหา กำหนดหลักคิดในการปฏิบัติโครงการเชื่อมโยงไปสู่ คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้นกำหนดชื่อโครงการ ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสะท้อนกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่สำคัญของ อิสลามหลักสำคัญที่เรียกว่าหลัก “มูฮาซาบะฮฺ” หรือหลักการตรวจสอบ โดยการตรวจสอบจำเป็นต้อง มีการตรวจสอบด้วยตนเองควบคู่กับการตรวจสอบโดยภายนอกเพื่อให้เกิดความชัดเจนและ ผลักดันให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ สำหรับมุสลิมการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีระบบ เกิด ประสิทธิภาพต่อองค์กรสูงที่สุดก็เป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบ ซึ่งการตรวจสอบจะทำให้การ ปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างไร้รอยในการปฏิบัติงานที่จะเอื้อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ปฏิบัติงานและ องค์กร คือ ระบบการบริหารงานควรออกแบบให้มีกลไกที่สามารถตรวจสอบการทำงานของ ผู้รับผิดชอบงานได้ เป็นหลักสำคัญที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานอย่างซื่อสัตย์ ไม่หันเหออกจากความ ถูกต้องและศีลธรรมอันดีงาม คือการรำลึกอยู่เสมอว่าอัลลอฮ์ ﷻ กำลังจ้องมองการทำงานของเราอยู่ ตลอดเวลา ดังที่ท่านเราะฮ์สุล ﷺ ได้กล่าวว่า

((أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ إِنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّكَ يَرَاكَ))

ความว่า ...คือ การภักดีต่ออัลลอฮ์เสมือนว่าท่านมองเห็นพระองค์ และแม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์ แต่พระองค์ทรงมองเห็นท่าน...

(บันทึกโดยมุสลิม: 1987)

จากตัวบทข้างต้นนี้ กล่าวได้ว่าทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารจำเป็นต้องระลึกถึงการมองเห็นและความรอบรู้ของอัลลอฮ์ ﷻ อยู่เสมอ เพื่อตรวจสอบตนเองให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์ นอกจากนี้ มุสลิมจำเป็นต้องตระหนักอยู่เสมอว่า สำหรับทุกหน้าที่การงานอันมาพร้อมกับตำแหน่งงานของแต่ละบุคคลนั้น จะต้องถูกตรวจสอบในวันแห่งการฟื้นคืนชีพอย่างแน่นอน

ดังนั้นจากบริบทที่ศึกษาสามารถสรุปการอภิปรายได้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมโรงเรียนวิถีอิสลามกรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านบาสะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลาเขต 2 พบว่า โดยภาพรวมของโรงเรียนมีการบริหารโรงเรียน 7 ด้านดังนี้ คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้าง ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านบุคลากร ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการและด้านค่านิยมร่วม พบว่า โดยภาพรวมการบริหารโรงเรียนทั้ง 7 ด้านมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน จะใช้หลักการในเรื่องความร่วมมือกันของทุกฝ่าย และทุกคนในองค์กรทำหน้าที่ร่วมกัน ซึ่งสามารถบอกได้ว่าเป็น “การบริหารแบบมีส่วนร่วม” นั้นเอง โดยใช้การกระบวนการจัดกิจกรรมของมูลนิธิวิทยุสภครุณ 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม 2) การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน 3) การนิเทศติดตามโรงเรียน และ 4) การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล ในการจัดกิจกรรมในโรงเรียนโดยมีการทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมที่ดีและยั่งยืนในโรงเรียนสืบไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรมีการนิเทศติดตามการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
2. โรงเรียนควรมีระบบในการประเมินผลสำเร็จของการปฏิบัติงานโรงเรียนคุณธรรม
3. โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการคุณธรรมที่ชัดเจน และกำหนดทิศทางการบริหารอย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการกำกับติดตามโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมตามวิถีอิสลาม
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับโมเดลในการบริหารโรงเรียนคุณธรรม

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บรรณานุกรม

หนังสือทั่วไป :

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พรักหวานกราฟฟิก.

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 11 . (2546). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

เบญจมา ยอดดำเนิน - แอ๊ดติ๊กซ์ และคณะ. (2533). การศึกษาเชิงคุณภาพเทคนิคการวิจัยภาคสนาม. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ข่าวสารและการศึกษาด้านประชากร.

มูลนิธิยุวสถิรคุณ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม. (2558). คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สุภรณ์ ยิ่งวรการ. (2557). นานาสาระ: ภารกิจส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรม. วารสารเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน.

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับแห่งประเทศไทย. (2542). พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย. อัลมะดีนะฮ์อัลมุเนาะเราะฮ์. ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย : ศูนย์กษัตริย์ฟาฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.

วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัย :

โกวิท หมื่นทา . (2545). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษิตามความคาดหวังของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ชัยภัทร เกษมณี . (2549). กลยุทธ์การบริหารองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษามูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทพล พงษ์สร้อย. (2550). สภาพและปัญหาการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. การบริหารการศึกษา คุรุศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พจนารถ วาดกลิ่น. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานด้านวิชาการโรงเรียนในสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ สังกัดการศึกษารุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มูณีเราะห์ สาและอาแระ. (2561). การบริหารโรงเรียนตามหลักการบริหารจัดการที่ดีในอิสลามของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์. สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิริยา ศรีเชียร. (2551). การพัฒนาคู่มือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน: บทเรียนรู้จากการโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมปอง ใจดีเฉย และคณะ. (2557). กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).
- สุดจิตร ไทรนิมมวล. (2553). การบริหารจัดการของโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมตามโครงการต้นแบบโรงเรียนวิถีพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสนห์ คำปิ่น. (2557). การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ของโรงเรียน ชัยบาดาลพิทยาคม จังหวัดลพบุรี. รายงานการศึกษาอิสระระดับปริญญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ หล่อโลหการ. (2544). การบริหารการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ: โรงเรียนบ้านหมากปรก จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

อาซีซัน เกป็น. (2556). สภาพ ปัญหาและแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูล.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อุดม นาคบุตร .(2550). ศึกษากระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาความสามารถด้านการคิดของนักเรียน. ภาคนิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

แหล่งสืบค้นออนไลน์ :

ฟาฏีนา วงศ์เลขา. (2552). โรงเรียนวิถีอิสลามรูปแบบการศึกษาที่โดนใจชุมชนมุสลิม. (27 มิถุนายน 2562). จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 4 มี.ค. 52. สืบค้นจาก <http://social.obec.go.th/node/91>

Al-Ghazali. (1963). "إحياء علوم الدين" " สืบค้นจาก Maktabah Waqafiyah วันที่ 2 ตุลาคม 2561. <http://waqfeya.com/book.php?bid=8110>

หนังสือภาษาต่างประเทศ :

Chandler GE. (1992). The source and process of empowerment. Nurs Adm Q;16: 65-71.

Davis, Keith. (1972). Human Behavior at Work: Human relation and Organization Behavior. Fourth edition. New York: McGraw-Hill Co.

บทความวิจัย : ภาษาต่างประเทศ

Junaidah Hashim, (2010) "Human resource management practices on organizational commitment: The Islamic perspective", *Personnel Review*, 39(6), 785-799,

บุคลากรกรม :

นายสุทิน พรหมเพชร ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อนนต์ ตูหาย เป็นผู้สัมภาษณ์, โรงเรียนบ้านบालะ ตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2562